

DIREKTĪVAS

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA (ES) 2019/633

(2019. gada 17. aprīlis)

par negodīgu tirdzniecības praksi starpuzņēmumu attiecībās lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 43. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu ⁽¹⁾,

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu ⁽²⁾,

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru ⁽³⁾,

tā kā:

- (1) Lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē bieži trūkst līdzsvara starp lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādātāju un pircēju spēju aizstāvēt savas intereses. Šāda nelīdzsvarotība attiecībā uz spēju aizstāvēt savas intereses var radīt negodīgu tirdzniecības praksi, kad lielāki un ietekmīgāki tirdzniecības partneri mēģina uzspiest tādu praksi vai līgumu nosacījumus, kuri tiem pārdošanas darījumā ir izdevīgāki. Šāda prakse, piemēram, var krasī atšķirties no labas komercprakses, būt pretrunā labticībai un godprātībai darījumos, un viens tirdzniecības partneris to var vienpusēji uzspiest otram, tā var uzspiest nepamatotu un nesamērīgu viena tirdzniecības partnera ekonomiskā riska nodošanu otram vai uzspiest vienam tirdzniecības partnerim tiesību un pienākumu būtisku nelīdzsvarotību. Noteikti prakses veidi var būt klaji negodīgi, pat ja abas puses par tiem ir vienojušās. Lai mazinātu šādas prakses izmantošanu, kura var negatīvi ietekmēt lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju dzīves līmeni, būtu jāievieš Savienības minimālais standarts aizsardzībai pret negodīgu tirdzniecības praksi. Šajā direktīvā paredzētā saskaņošanas minimuma pieeja ļauj dalībvalstīm pieņemt vai saglabāt valsts noteikumus arī par tādu negodīgu tirdzniecības praksi, kas nav minēta šajā direktīvā.
- (2) Kopš 2009. gada pārtikas piegādes ķēdes darbībai, tostarp negodīgas tirdzniecības prakses izmantošanai, ir bijušas vēltītas trīs Komisijas publikācijas (Komisijas 2009. gada 28. oktobra paziņojums par labāku pārtikas apgādes ķēdes darbību Eiropā, Komisijas 2014. gada 15. jūlija paziņojums par negodīgas tirdzniecības prakses novēršanu uzņēmumu savstarpējā pārtikas apgādes ķēdē un Komisijas 2016. gada 29. janvāra ziņojums par uzņēmumu savstarpēju negodīgu tirdzniecības praksi pārtikas apgādes ķēdē). Komisija ierosināja elementus, kas vēlami valstu un brīvprātīgajās pārvaldības sistēmās, kuras vērstas pret negodīgu tirdzniecības praksi pārtikas piegādes ķēdē. Ne visi no minētajiem elementiem dalībvalstīs ir iekļauti tiesiskajā regulējumā vai brīvprātīgajos pārvaldības režīmos, tāpēc šādas prakses izmantošana joprojām Savienībā ir politisko debašu centrā.
- (3) Komisijas vadītais Augsta līmeņa forums pārtikas piegādes ķēdes darbības uzlabošanai 2011. gadā apstiprināja labas prakses principu kopumu par vertikālām attiecībām pārtikas piegādes ķēdē, un par to vienojās organizācijas, kas pārstāv lielāko daļu tirgus dalībnieku pārtikas piegādes ķēdē. Minētie principi kļuva par pamatu 2013. gadā uzsāktajai Piegādes ķēdes iniciatīvai.

⁽¹⁾ OV C 440, 6.12.2018., 165. lpp.

⁽²⁾ OV C 387, 25.10.2018., 48. lpp.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta 2019. gada 12. marta nostāja (Oficiālajā Vēstnesī vēl nav publicēta) un Padomes 2019. gada 9. aprīļa lēmums.

- (4) Eiropas Parlaments 2016. gada 7. jūnija rezolūcijā par negodīgu tirdzniecības praksi pārtikas piegādes ķēdē (*) aicināja Komisiju iesniegt priekšlikumu Savienības tiesiskajam regulējumam attiecībā uz negodīgu tirdzniecības praksi. Padome 2016. gada 12. decembra secinājumos par lauksaimnieku pozīcijas stiprināšanu pārtikas aprites ķēdē un negodīgas komercprakses novēršanu aicināja Komisiju savlaicīgi veikt ietekmes novērtējumu nolūkā ierosināt Savienības tiesisko regulējumu vai nelegislatīvus pasākumus negodīgas tirdzniecības prakses novēršanai. Komisija sagatavoja ietekmes novērtējumu, pirms kura notika atklāta sabiedriskā apspriešana, kā arī mērķorientētas apspriešanās. Turklāt leģislatīvajā procesā Komisija sniedza informāciju, kas liecina, ka lielle tirgus dalībnieki pārstāv ievērojamu daļu no kopējās ražošanas vērtības.
- (5) Lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē lauksaimniecības un pārtikas produktu ražošanas, pārstrādes, tirgvedības, izplatīšanas un mazumtirdzniecības dažādos posmos darbojas dažādi tirgus dalībnieki. Šī ķēde neapšaubāmi ir vissvarīgākais kanāls, pa kuru lauksaimniecības un pārtikas produkti nonāk “no lauka līdz galdam”. Minētie tirgus dalībnieki tirgo lauksaimniecības un pārtikas produktus, proti, primāros lauksaimniecības produktus, tostarp zivsaimniecības un akvakultūras produktus, kas uzskaitīti Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) I pielikumā, un produktus, kas nav uzskaitīti minētajā pielikumā, bet kas ir pārstrādāti par pārtikā lietojamiem produktiem, izmantojot minētajā pielikumā uzskaitītos produktus.
- (6) Kaut arī uzņēmējdarbības risks ir raksturīgs visai saimnieciskajai darbībai, lauksaimnieciskajā ražošanā ir jo īpaši daudz nenoteiktības, jo tā ir atkarīga no bioloģiskiem procesiem un to ietekmē laikapstākļi. Šādu nenoteiktību sarežģī vēl tas, ka lauksaimniecības un pārtikas produkti ir lielākā vai mazākā mērā ātrbojīgi un sezonāli. Lauksaimniecības politikas vidē, kura ir daudz izteiktāk orientēta uz tirgu nekā agrāk, tirgus dalībniekiem, kas darbojas lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē, aizsardzība pret negodīgu tirdzniecības praksi ir kļuvusi vēl svarīgāka.
- (7) Šāda negodīga tirdzniecības prakse jo īpaši var negatīvi ietekmēt lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju dzīves līmeni. Šādu ietekmi uzskata vai nu par tiešu, kad tā skar lauksaimniecības produktu ražotājus un to organizācijas kā piegādātājus, vai arī par netiešu, kad sekas, ko lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē rada negodīgas tirdzniecības prakse, izraisa “domino efektu”, kurš negatīvi ietekmē primāros ražotājus minētajā ķēdē.
- (8) Lai arī ne visās, tomēr lielākajā daļā dalībvalstu ir īpaši valsts noteikumi, kas piegādātājus aizsargā pret negodīgu tirdzniecības praksi, kuru izmanto starpuuzņēmumu attiecībās lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē. Kur ir iespējams paļauties uz līgumtiesībām vai pašregulējuma iniciatīvām, šādu tiesiskās aizsardzības veidu praktisko vērtību ierobežo bailes no komerciāliem pretpasākumiem pret sūdzības iesniedzēju, kā arī finansiālie riski, kas saistīti ar vēršanos pret šādu praksi. Tādēļ dažas dalībvalstis, kurām ir īpaši noteikumi attiecībā uz negodīgu tirdzniecības praksi, to izpildes panākšanu uztic administratīvām iestādēm. Tomēr dalībvalstu noteikumi attiecībā uz negodīgu tirdzniecības praksi, ja tādi ir, būtiski atšķiras.
- (9) Tirgus dalībnieku skaits un lielums dažādos lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdes posmos ir atšķirīgs. Atšķirīga spēja aizstāvēt savas intereses, kas atbilst piegādātāja ekonomiskajai atkarībai no pircēja, var izraisīt to, ka lielākie tirgus dalībnieki uzspiež negodīgu tirdzniecības praksi mazākajiem tirgus dalībniekiem. Dinamiskai pieejai, kuras pamatā ir piegādātāja un pircēja relatīvais lielums apgrozījuma ziņā, būtu jānodrošina labāka aizsardzība pret negodīgu tirdzniecības praksi tiem tirgus dalībniekiem, kuriem tā visvairāk vajadzīga. Negodīga tirdzniecības prakse jo īpaši kaitē mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē. Uzņēmumi, kas ir lielāki nekā MVU, bet kuru gada apgrozījums nepārsniedz 350 000 000 EUR, arī būtu jāaizsargā pret negodīgu tirdzniecības praksi, lai nepieļautu, ka šādas prakses izmaksas tiek pārliekas uz lauksaimniecības produktu ražotājiem. “Domino efekta” sekas lauksaimniecības produktu ražotājiem kļūst jo īpaši nozīmīgas tādu uzņēmumu gadījumā, kuru gada apgrozījums ir līdz 350 000 000 EUR. Arī lauksaimniecības un pārtikas produktu, tostarp pārstrādātu produktu, starpniekpiegādātāju aizsardzība var palīdzēt novērst tirdzniecības novirzīšanos no lauksaimniecības produktu ražotājiem un to apvienībām, kas ražo pārstrādātus produktus, uz neaizsargātiem piegādātājiem.
- (10) Šajā direktīvā paredzētajai aizsardzībai būtu jāaptver lauksaimniecības produktu ražotāji un fiziskas vai juridiskas personas, kas piegādā lauksaimniecības un pārtikas produktus, tostarp atzītas vai neatzītas ražotāju organizācijas un atzītas vai neatzītas ražotāju organizāciju apvienības atkarībā no to relatīvās spējas aizstāvēt savas intereses. Minētās ražotāju organizācijas un ražotāju organizāciju apvienības ietver kooperatīvus. Minētie ražotāji

(*) OVC 86, 6.3.2018., 40. lpp.

un personas ir īpaši neaizsargāti pret negodīgu tirdzniecības praksi, un tiem ir vismazākās iespējas pret to cīnīties, neradot nelabvēlīgu ietekmi uz savu ekonomisko dzīvotspēju. Kas attiecas uz piegādātāju kategorijām, kuras būtu jāaizsargā ar šo direktīvu, jāatzīmē, ka nozīmīga daļa lauksaimnieku kooperatīvu ir uzņēmumi, kas ir lielāki nekā MVU, bet kuru gada apgrozījums nepārsniedz 350 000 000 EUR.

- (11) Šai direktīvai būtu jāaptver komercdarījumi neatkarīgi no tā, vai tie tiek veikti starp uzņēmumiem vai starp uzņēmumiem un publiskām iestādēm, jo publiskajām iestādēm, pērkot lauksaimniecības un pārtikas produktus, būtu jāievēro tie paši standarti. Šī direktīva būtu jāpiemēro visām publiskajām iestādēm, kas rīkojas kā pircēji.
- (12) Piegādātāji Savienībā būtu jāaizsargā ne vien pret negodīgu tirdzniecības praksi, ko īsteno pircēji, kas veic uzņēmējdarbību tajā pašā dalībvalstī, kurā to dara piegādātājs, vai arī citā dalībvalstī, bet arī pret negodīgu tirdzniecības praksi, ko īsteno pircēji, kas veic uzņēmējdarbību ārpus Savienības. Šāda aizsardzība novērstu iespējamās neparedzētas sekas, piemēram, uzņēmējdarbības vietas izvēli atkarībā no piemērojamajiem noteikumiem. Aizsardzībai pret negodīgu tirdzniecības praksi vajadzētu būt pieejamai arī piegādātājiem, kas veic uzņēmējdarbību ārpus Savienības, kad tie pārdod lauksaimniecības un pārtikas produktus Savienībā. Šādi piegādātāji ir vienlīdz neaizsargāti pret negodīgu tirdzniecības praksi, taču plašāks tvērums palīdzētu arī nepieļaut neparedzētu tirdzniecības novirzīšanos uz neaizsargātiem piegādātājiem, kas apdraudētu piegādātāju aizsardzību Savienībā.
- (13) Šīs direktīvas darbības jomā būtu jāiekļauj noteikti lauksaimniecības un pārtikas produktu tirdzniecības papildpakalpojumi.
- (14) Šī direktīva būtu jāpiemēro lielāku tirgus dalībnieku komercpraksi pret tirgus dalībniekiem, kuriem ir mazāka spēja aizstāvēt savas intereses. Piemērots tuvinājums, ar ko izteikt relatīvo spēju aizstāvēt savas intereses, ir dažādo tirgus dalībnieku gada apgrozījums. Lai gan tas ir tikai tuvinājums, šāds kritērijs tirgus dalībniekiem dod paredzamību attiecībā uz to tiesībām un pienākumiem saskaņā ar šo direktīvu. Augšējai robežai būtu jānovērš tas, ka aizsardzība tiek sniegta tirgus dalībniekiem, kas nav neaizsargāti vai ir ievērojami mazāk neaizsargāti nekā to mazākie partneri vai konkurenti. Tādēļ šī direktīva nosaka uz apgrozījumu balstītas tirgus dalībnieku kategorijas, saskaņā ar kurām tiek sniegta aizsardzība.
- (15) Tā kā negodīga tirdzniecības prakse var tikt izmantota jebkurā lauksaimniecības vai pārtikas produkta pārdošanas posmā, pirms vai pēc pārdošanas darījuma vai tā laikā, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šī direktīva attiecas uz šādu praksi neatkarīgi no tā, kurā brīdī tā tiek izmantota.
- (16) Lemjot par to, vai kāds konkrēts tirdzniecības prakses veids ir uzskatāms par negodīgu, ir svarīgi mazināt risku, ka var tikt ierobežota starp pusēm noslēgtu godīgu un efektivitāti veicinošu līgumu izmantošana. Tāpēc prakses veidus, kas ir skaidri un nepārprotami paredzēti starp pusēm noslēgtajos piegādes līgumos vai turpmākos līgumos, ir lietderīgi nošķirt no tādiem prakses veidiem, kuri tiek izmantoti pēc darījuma uzsākšanas un par kuriem puses iepriekš nav vienojušās, aizliedzot tikai vienpusējas un ar atpakaļejošu spēku piemērojamas izmaiņas skaidros un nepārprotamos piegādes līgumu noteikumos. Tomēr noteikti tirdzniecības prakses veidi tiek uzskatīti par negodīgiem pēc savas būtības, un uz tiem nebūtu jāattiecinā pušu līgumslēgšanas brīvība.
- (17) Maksājumu kavējumi par lauksaimniecības un pārtikas produktiem, tostarp maksājumu kavējumi par ātrbojīgiem produktiem, un ātrbojīgu produktu pasūtījumu atcelšana pēdējā brīdī negatīvi ietekmē piegādātāja ekonomisko dzīvotspēju, to nekādi nekompensējot. Tāpēc šāda prakse būtu jāaizliedz. Šajā sakarā ir lietderīgi šīs direktīvas nolūkiem sniegt ātrbojīgu lauksaimniecības un pārtikas produktu definīciju. Definīcijas, ko Savienības tiesībās izmanto pārtikas aprites tiesību aktos, attiecas uz citādiem mērķiem, tādiem kā veselība un pārtikas nekaitīgums, un tāpēc nav piemērotas šīs direktīvas nolūkiem. Produkts būtu jāuzskata par ātrbojīgu, ja tas var kļūt nederīgs pārdošanai 30 dienu laikā pēc piegādātāja veiktas pēdējās novākšanas, ražošanas vai pārstrādes darbības neatkarīgi no tā, vai produkts tiek tālāk pārstrādāts pēc pārdošanas, un neatkarīgi no tā, vai pēc pārdošanas ar produktu rīkojas saskaņā ar citiem noteikumiem, jo īpaši noteikumiem par pārtikas nekaitīgumu. Ātrbojīgus produktus parasti izlieto vai pārdod ātri. Maksājumi par ātrbojīgiem produktiem, ko veic vēlāk nekā 30 dienu laikā pēc piegādes vai vēlāk nekā 30 dienu laikā pēc tam, kad beidzies piegāžu laikposms, par kuru ir vienošanās, ja produkti tiek piegādāti regulāri, vai vēlāk nekā 30 dienu laikā pēc dienas, kurā noteikta summa, kas jāmaksā, nav saderīgi ar godīgu tirdzniecību. Lai nodrošinātu lauksaimnieku un viņu likviditātes lielāku aizsardzību, citu lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādātājiem nevajadzētu gaidīt maksājumu ilgāk par 60 dienām pēc piegādes vai ilgāk par 60 dienām pēc tam, kad beidzies piegāžu laikposms, par kuru ir vienošanās, ja produkti tiek piegādāti regulāri, vai ilgāk par 60 dienām pēc dienas, kurā noteikta summa, kas jāmaksā.

Minētie ierobežojumi būtu jāpiemēro tikai maksājumiem, kas saistīti ar lauksaimniecības un pārtikas produktu tirdzniecību, nevis citiem maksājumiem, piemēram, kooperatīva papildu maksājumiem tā biedriem. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/7/ES ⁽³⁾ par dienu, kurā noteikta summa, kas jāmaksā par piegāžu laikposmu, par kuru ir vienošanās, šīs direktīvas nolūkos vajadzētu būt iespējamam uzskatīt rēķina izrakstīšanas dienu vai dienu, kad to saņem pircējs.

- (18) Attiecībā pret Direktīvā 2011/7/ES paredzētajiem noteikumiem par samaksas termiņiem šajā direktīvā paredzētie noteikumi par maksājumu kavējumiem ir speciālie noteikumi lauksaimniecības un pārtikas nozarei. Šajā direktīvā paredzētajiem noteikumiem par maksājumu kavējumiem nebūtu jāskar vienošanās par vērtības sadales klauzulām Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1308/2013 ⁽⁴⁾ 172.a panta nozīmē. Lai aizsargātu skolu apgādes programmas raitu darbību, ievērojot Regulas (ES) Nr. 1308/2013 23. pantu, šajā direktīvā paredzētie noteikumi par maksājumu kavējumiem nebūtu jāpiemēro maksājumiem, ko pircējs (t. i., pieteikuma iesniedzējs par atbalstu) veic piegādātājam skolu apgādes programmas ietvaros. Ņemot vērā to, ka publiskām struktūrām, kas sniedz veselības aprūpes pakalpojumus, prioritātes veselības aprūpē jānosaka tā, lai individuālu pacientu vajadzības būtu līdzsvarā ar finanšu resursiem, šie noteikumi nebūtu jāpiemēro arī publiskām struktūrām, kas sniedz veselības aprūpes pakalpojumus, Direktīvas 2011/7/ES 4. panta 4. punkta b) apakšpunkta nozīmē.
- (19) Vīnogām un vīnogu misai vīna ražošanas nozarē ir īpašas iezīmes, jo vīnogas novāc tikai ļoti ierobežotā laikposmā gada laikā, bet izmanto, lai ražotu vīnu, ko dažos gadījumos pārdos tikai pēc daudziem gadiem. Lai ņemtu vērā šo īpašo situāciju, ražotāju organizācijas un starpnozaru organizācijas tradicionāli ir izstrādājušas standartlīgumus šādu produktu piegādei. Šādi standartlīgumi paredz īpašus termiņus maksājumiem pa daļām. Tā kā piegādātāji un pircēji minētos standartlīgumus izmanto daudzgadu vienošanos nolūkā, tie lauksaimniecības produktu ražotājiem sniedz ne tikai ilgstošu tirdzniecības attiecību drošību, bet arī veicina piegādes ķēdes stabilitāti. Ja šādus standartlīgumus izstrādājusi atzīta ražotāju organizācija, starpnozaru organizācija vai ražotāju organizāciju apvienība un dalībvalsts tos padarījusi par saistošiem saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1308/2013 164. pantu ("piemērošanas paplašināšana") pirms 2019. gada 1. janvāra vai ja dalībvalsts standartlīgumu piemērošanas paplašināšanu atjaunojusi bez nekādām būtiskām izmaiņām maksāšanas noteikumos par sliktu vīnogu un vīnogu misas piegādātājiem, šajā direktīvā paredzētie noteikumi par maksājumu kavējumiem nebūtu jāpiemēro šādiem līgumiem starp vīna ražošanai paredzētu vīnogu un vīnogu misas piegādātājiem un to tiesajiem pircējiem. Dalībvalstīm saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1308/2013 164. panta 6. punktu ir pienākums paziņot Komisijai par atzītu ražotāju organizāciju, starpnozaru organizāciju un ražotāju organizāciju apvienību attiecīgajiem līgumiem.
- (20) Ātrbojīgu produktu pasūtījumu atcelšana, par ko paziņots termiņā, kas ir mazāks par 30 dienām, būtu jāuzskata par negodīgu, jo piegādātājs nespētu minētajiem produktiem rast alternatīvu noietu. Tomēr dažās nozarēs produktiem pat īsāki pasūtījumu atcelšanas termiņi varētu vēl atstāt pietiekamu laiku piegādātājiem pārdot produktus citur vai pašiem tos izmantot. Tādēļ dalībvalstīm būtu jāļauj šādās nozarēs pienācīgi pamatotos gadījumos paredzēt īsākus pasūtījumu atcelšanas termiņus.
- (21) Stiprākajiem pircējiem nevajadzētu vienpusēji mainīt līguma noteikumus, par kuriem ir vienošanās, piemēram, izņemot no sortimenta produktus, uz kuriem attiecas piegādes līgums. Tomēr tam nebūtu jāattiecas uz situācijām, kad starp piegādātāju un pircēju pastāv vienošanās, kas īpaši paredz, ka pircējs var vēlākā posmā precizēt konkrētu darījuma elementu attiecībā uz turpmākajiem pasūtījumiem. Tas varētu, piemēram, attiekties uz pasūtīto daudzumu. Kādā noteiktā brīdī noslēgta vienošanās ne vienmēr aptver visus darījuma aspektus starp piegādātāju un pircēju.
- (22) Lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādātājiem un pircējiem vajadzētu spēt brīvi risināt sarunas par pārdošanas darījumiem, tostarp cenām. Šādas sarunas aptver arī maksājumus par pakalpojumiem, ko pircējs sniedz piegādātājam, piemēram, iekļaušanu sortimentā, tirgvedību un veicināšanu. Tomēr, ja pircējs pieprasa piegādātājam maksājumus, kas nav saistīti ar konkrētu pārdošanas darījumu, tas būtu uzskatāms par negodīgu un būtu jāaizliedz saskaņā ar šo direktīvu.
- (23) Lai gan nevajadzētu būt pienākumam izmantot rakstiskus līgumus, rakstisku līgumu izmantošana lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē var palīdzēt izvairīties no negodīgas tirdzniecības prakses. Tādēļ, lai

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2011/7/ES (2011. gada 16. februāris) par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos (OV L 48, 23.2.2011., 1. lpp.).

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1308/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (OV L 347, 20.12.2013., 671. lpp.).

piegādātājus aizsargātu pret minēto negodīgo praksi, piegādātājiem vai to apvienībām vajadzētu būt tiesībām prasīt rakstisku apstiprinājumu par piegādes līguma noteikumiem, ja par minētajiem noteikumiem jau ir panākta vienošanās. Šādos gadījumos pircēja atteikums rakstiski apstiprināt piegādes līguma noteikumus būtu jāuzskata par negodīgu tirdzniecības praksi un būtu jāaizliedz. Turklāt dalībvalstis varētu apzināt, apmainīties un veicināt paraugpraksi attiecībā uz ilgtermiņa līgumu slēgšanu ar mērķi lauksaimniecības produktu un pārtikas piegādes ķēdē stiprināt ražotāju spēju aizstāvēt savas intereses.

- (24) Šī direktīva nesaskaņo noteikumus par pierādīšanas pienākumu, kas piemērojami procedūrās, kuras ierosinātas valstu izpildiestādēs, nedz arī saskaņo piegādes līgumu definīciju. Tādēļ piemērojami tie noteikumi par pierādīšanas pienākumu un piegādes līgumu definīciju, kas ir paredzēti dalībvalstu tiesību aktos.
- (25) Saskaņā ar šo direktīvu piegādātājiem vajadzētu spēt iesniegt sūdzības par konkrētu negodīgu tirdzniecības praksi. Komerciāli pretpasākumi, ko pircējs veic pret piegādātājiem, kuri izlieto savas tiesības, vai to draudi, piemēram, izņemot produktus no sortimenta, samazinot pasūtīto produktu daudzumu vai apturot konkrētus pakalpojumus, ko pircējs sniedz piegādātājam, piemēram, piegādātāja produktu tirgvedību vai veicināšanu, būtu jāaizliedz un jāuzskata par negodīgu tirdzniecības praksi.
- (26) Izmaksas par lauksaimniecības un pārtikas produktu glabāšanu, izvietošanu vai iekļaušanu sortimentā vai par to, ka šādus produktus dara pieejamus tirgū, parasti sedz pircējs. Līdz ar to ar šo direktīvu būtu jāaizliedz, ka par minētajiem pakalpojumiem piegādātājam tiek pieprasīts maksājums vai nu pircējam, vai kādai trešai personai, izņemot tad, ja par šādu maksājumu ir panākta skaidri un nepārprotami formulēta vienošanās, noslēdzot piegādes līgumu vai jebkādu turpmāku līgumu starp pircēju un piegādātāju. Ja par šādu maksājumu ir vienošanās, tā būtu jābalsta uz objektīvām un saprātīgām aplēsēm.
- (27) Lai iemaksas, ko piegādātājs veic izmaksās par lauksaimniecības un pārtikas produktu veicināšanu, tirgvedību vai reklāmu, ieskaitot veicināšanas standus veikalos un pārdošanas kampaņas, varētu uzskatīt par godīgām, par tām būtu jāvienojas ar skaidriem un nepārprotamiem noteikumiem, noslēdzot piegādes līgumu vai jebkādu turpmāku līgumu starp pircēju un piegādātāju. Pretējā gadījumā tās būtu jāaizliedz ar šo direktīvu. Ja par šādu iemaksu ir vienošanās, tā būtu jābalsta uz objektīvām un saprātīgām aplēsēm.
- (28) Lai efektīvi nodrošinātu, ka tiek ievēroti šajā direktīvā noteiktie aizliegumi, dalībvalstīm būtu jānorīko izpildiestādes. Šādām iestādēm būtu jāspēj rīkoties pēc savas iniciatīvas vai pēc sūdzībām, ko iesniegušas puses, kuras skārusi negodīga tirdzniecības prakse lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē, pēc trauksmes cēlēju sūdzībām vai anonīmām sūdzībām. Izpildiestāde varētu atzīt, ka nav pietiekama pamata reaģēt uz sūdzību. Arī administratīvās prioritātes varētu novest pie šāda secinājuma. Ja izpildiestāde konstatē, ka tā kādai sūdzībai nevarēs piešķirt prioritāti, tai par to būtu jāinformē sūdzības iesniedzējs un attiecīgi jāsniedz pamatojums. Ja, baidoties no komerciāliem pretpasākumiem, sūdzības iesniedzējs prasa nodrošināt savas identitātes konfidencialitāti, dalībvalstu izpildiestādēm būtu jāveic atbilstīgi pasākumi.
- (29) Ja dalībvalstij ir vairāk nekā viena izpildiestāde, tai būtu jānorīko viens centrālais kontaktpunkts nolūkā sekmēt efektīvu sadarbību starp izpildiestādēm un sadarbību ar Komisiju.
- (30) Piegādātājiem varētu būt vieglāk iesniegt sūdzību savas dalībvalsts izpildiestādei, piemēram, valodas apsvērumu dēļ. Taču izpildes ziņā varētu būt efektīvāk sūdzību iesniegt tās dalībvalsts izpildiestādei, kurā pircējs veic uzņēmējdarbību. Piegādātājiem vajadzētu dot iespēju izvēlēties, kurai iestādei tie vēlas iesniegt sūdzības.
- (31) Ražotāju organizāciju, citu piegādātāju organizāciju un šādu organizāciju apvienību, tostarp pārstāvošo organizāciju, sūdzības var kalpot tam, lai aizsargātu tādu atsevišķu organizācijas biedru identitāti, kuri uzskata, ka tos skārusi negodīga tirdzniecības prakse. Arī citām organizācijām, kurām ir likumīga interese pārstāvēt piegādātājus, vajadzētu būt tiesībām pēc piegādātāja lūguma un minētā piegādātāja interesēs iesniegt sūdzības, ar noteikumu, ka šādas organizācijas ir neatkarīgas bezpeļņas juridiskas personas. Tāpēc dalībvalstu izpildiestādēm būtu jāspēj pieņemt sūdzības no šādām struktūrām un rīkoties uz to pamata, vienlaikus aizsargājot pircēja procesuālās tiesības.
- (32) Lai nodrošinātu, ka tiek efektīvi panākta negodīgas tirdzniecības prakses aizlieguma izpilde, norīkotajām izpildiestādēm vajadzētu būt vajadzīgajiem resursiem un zināšanām.

- (33) Dalībvalstu izpildiestādēm vajadzētu būt pilnvarām un zināšanām, kas nepieciešamas, lai veiktu izmeklēšanu. Pilnvaru piešķiršana minētajām iestādēm nenozīmē, ka tām ir pienākums minētās pilnvaras izmantot katrā konkrētajā izmeklēšanā, ko tās veic. Izpildiestādēm vajadzētu būt pilnvarām, kas, piemēram, nepieciešamas, lai tās varētu efektīvi apkopot faktisko informāciju, un izpildiestādēm vajadzētu būt pilnvarotām attiecīgā gadījumā likt izbeigt aizliegto praksi.
- (34) Atturoši faktori, piemēram, pilnvaras uzlikt naudassodus un citus vienlīdz efektīvus sodus vai ierosināt procedūru, piemēram, tiesvedību, to uzlikšanai un publicēt izmeklēšanas rezultātus, tostarp publicēt informāciju par pircējiem, kas izdarījuši pārkāpumus, var veicināt uzvedības maiņu un pirmstiesas risinājumu rašanu starp pusēm, un tiem vajadzētu būt daļai no izpildiestāžu pilnvarām. Naudassodi var būt īpaši efektīvi un atturoši. Tomēr katrā konkrētajā izmeklēšanā izpildiestādei vajadzētu spēt nolemt, kuras no savām pilnvarām tā izmantos un vai tā uzliks naudassodu vai citu vienlīdz efektīvu sodu vai ierosinās procedūru to uzlikšanai.
- (35) Tam, kā izpildiestādes izmanto pilnvaras, kas tām piešķirtas, ievērojot šo direktīvu, vajadzētu būt pakļautam pienācīgām garantijām, kuras atbilst Savienības tiesību aktu vispārējo principu standartiem un Eiropas Savienības Pamattiesību hartai, saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas judikatūru, tostarp attiecībā uz to, ka ir jāievēro pircēja tiesības uz aizstāvību.
- (36) Komisijai un dalībvalstu izpildiestādēm būtu cieši jāsadarbojas, lai nodrošinātu vienotu pieeju šajā direktīvā paredzēto noteikumu piemērošanā. Jo īpaši, izpildiestādēm būtu jāsniedz savstarpēja palīdzība, piemēram, apmainoties ar informāciju un palīdzot izmeklēšanā, kam ir pārrobežu dimensija.
- (37) Lai sekmētu efektīvu izpildi, Komisijai būtu jāpalīdz organizēt regulāras dalībvalstu izpildiestāžu sanāksmes, kurās var apmainīties ar būtisku informāciju, paraugpraksi, jaunākajām norisēm, izpildes pieredzi un ieteikumiem attiecībā uz šajā direktīvā paredzēto noteikumu piemērošanu.
- (38) Lai sekmētu minēto apmaiņu, Komisijai būtu jāizveido publiska tīmekļa vietne, kurā ir iekļautas atsauces uz valstu izpildiestādēm, tostarp informācija par valstu pasākumiem, ar kuriem transponē šo direktīvu.
- (39) Tā kā lielākajā daļā dalībvalstu jau ir valsts noteikumi attiecībā uz negodīgu tirdzniecības praksi, pat ja tie mēdz atšķirties, ir lietderīgi izmantot direktīvu, lai ieviestu minimālo aizsardzības standartu saskaņā ar Savienības tiesībām. Tas dalībvalstīm dotu iespēju savās valsts tiesību sistēmās iekļaut attiecīgos noteikumus tā, lai varētu izveidot saskaņotus režīmus. Ja vien tiek ievērotas iekšējā tirgus darbībai piemērojamās Savienības tiesību aktu prasības un ja šādi noteikumi ir samērīgi, nevajadzētu liegt dalībvalstīm savā teritorijā saglabāt vai ieviest stingrākus valsts noteikumus, kas paredz augstāka līmeņa aizsardzību pret negodīgu tirdzniecības praksi starpuzņēmumu attiecībās lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē.
- (40) Dalībvalstīm arī vajadzētu spēt saglabāt vai ieviest valsts noteikumus, kas iecerēti, lai apkarotu tādu negodīgu tirdzniecības praksi, kas nav šīs direktīvas darbības jomā, ja vien tiek ievērotas iekšējā tirgus darbībai piemērojamās Savienības tiesību aktu prasības un ja šādi noteikumi ir samērīgi. Šādi valsts noteikumi varētu būt plašāki par šo direktīvu, piemēram, attiecībā uz pircēju un piegādātāju lielumu, pircēju aizsardzību, produktu klāstu un pakalpojumu klāstu. Šādi valsts noteikumi varētu būt plašāki par šajā direktīvā minētajiem aizliegtas negodīgas tirdzniecības prakses veidiem un to skaitu.
- (41) Šādi valsts noteikumi būtu jāpiemēro līdztekus brīvprātīgiem pārvaldības pasākumiem, piemēram, nacionāliem rīcības kodeksiem vai Piegādes iniciatīvai. Vajadzētu nepārprotami mudināt izmantot alternatīvas strīdu izšķiršanas procedūras starp piegādātājiem un pircējiem, neskarot piegādātāja tiesības iesniegt sūdzības vai vērsties civillietu tiesā.
- (42) Komisijai vajadzētu būt pārskatām par šīs direktīvas īstenošanu dalībvalstīs. Turklāt Komisijai būtu jāspēj novērtēt šīs direktīvas efektivitāti. Šim nolūkam dalībvalstu izpildiestādēm būtu jāiesniedz Komisijai gada ziņojumi. Minētajos ziņojumos attiecīgā gadījumā sniedz kvantitatīvu un kvalitatīvu informāciju par sūdzībām,

izmeklēšanām un pieņemtajiem lēmumiem. Lai nodrošinātu vienādus nosacījumus ziņošanas pienākuma īstenošanai, īstenošanas pilnvaras būtu jāpiešķir Komisijai. Minētās pilnvaras būtu jāizmanto saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 182/2011 ⁽⁷⁾.

- (43) Lai efektīvi īstenotu politiku attiecībā uz negodīgu tirdzniecības praksi starpuzņēmumu attiecībās lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē, Komisijai būtu jāpārskata šīs direktīvas piemērošana un jāiesniedz ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. Minētajā pārskatīšanā būtu jo īpaši jāizvērtē to valsts pasākumu efektivitāte, ar kuriem apkaro negodīgu tirdzniecības praksi lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē, un izpildiestāžu sadarbības efektivitāte. Pārskatīšanā īpaša uzmanība būtu jāvelta arī tam, vai papildus piegādātāju aizsardzībai nākotnē būtu pamats piegādes ķēdē esošo lauksaimniecības un pārtikas produktu pircēju aizsardzībai. Ziņojumam attiecīgā gadījumā būtu jāpievieno tiesību aktu priekšlikumi.
- (44) Ņemot vērā to, ka šīs direktīvas mērķi, proti, noteikt Savienības minimālo standartu aizsardzībai, saskaņojot dalībvalstu atšķirīgos pasākumus attiecībā uz negodīgu tirdzniecības praksi, nevar pietiekami labi sasniegt atsevišķās dalībvalstīs, bet tā mēroga un ietekmes dēļ minēto mērķi var labāk sasniegt Savienības līmenī, Savienība var pieņemt pasākumus saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā noteikto subsidiaritātes principu. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi minētā mērķa sasniegšanai,

IR PIEŅĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants

Priekšmets un piemērošanas joma

1. Lai apkarotu praksi, kas krasi atšķiras no labas komercprakses, ir pretrunā labticībai un godprātībai darījumos un ko viens tirdzniecības partneris vienpusēji uzspiež otram, šajā direktīvā ir noteikts minimālais saraksts ar aizliegtas negodīgas tirdzniecības prakses veidiem attiecībās starp pircējiem un piegādātājiem lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē un ir paredzēti minimālie noteikumi minēto aizliegumu īstenošanai, un pasākumi koordinācijai starp izpildiestādēm.
2. Šo direktīvu piemēro konkrētiem negodīgas tirdzniecības prakses veidiem, kas tiek izmantoti saistībā ar lauksaimniecības un pārtikas produktu pārdošanu, ko veic:
- a) piegādātāji, kuru gada apgrozījums nepārsniedz 2 000 000 EUR, pircējiem, kuru gada apgrozījums ir vairāk nekā 2 000 000 EUR;
 - b) piegādātāji, kuru gada apgrozījums ir vairāk nekā 2 000 000 EUR un nepārsniedz 10 000 000 EUR, pircējiem, kuru gada apgrozījums ir vairāk nekā 10 000 000 EUR;
 - c) piegādātāji, kuru gada apgrozījums ir vairāk nekā 10 000 000 EUR un nepārsniedz 50 000 000 EUR, pircējiem, kuru gada apgrozījums ir vairāk nekā 50 000 000 EUR;
 - d) piegādātāji, kuru gada apgrozījums ir vairāk nekā 50 000 000 EUR un nepārsniedz 150 000 000 EUR, pircējiem, kuru gada apgrozījums ir vairāk nekā 150 000 000 EUR;
 - e) piegādātāji, kuru gada apgrozījums ir vairāk nekā 150 000 000 EUR un nepārsniedz 350 000 000 EUR, pircējiem, kuru gada apgrozījums ir vairāk nekā 350 000 000 EUR.

Piegādātāju un pircēju gada apgrozījumu, kas minēts pirmās daļas a)–e) apakšpunktā, saprot saskaņā ar Komisijas Ieteikuma 2003/361/EK ⁽⁸⁾ pielikuma attiecīgajām daļām un jo īpaši tā 3., 4. un 6. pantu, ieskaitot “autonoma uzņēmuma”, “partneruzņēmuma” un “saistīta uzņēmuma” definīcijas un citus ar gada apgrozījumu saistītus aspektus.

⁽⁷⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 182/2011 (2011. gada 16. februāris), ar ko nosaka normas un vispārīgus principus par dalībvalstu kontroles mehānismiem, kuri attiecas uz Komisijas īstenošanas pilnvaru izmantošanu (OV L 55, 28.2.2011., 13. lpp.).

⁽⁸⁾ Komisijas Ieteikums 2003/361/EK (2003. gada 6. maijs) par mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu definīciju (OV L 124, 20.5.2003., 36. lpp.).

Atkāpjoties no pirmās daļas, šo direktīvu piemēro lauksaimniecības un pārtikas produktu pārdošanai, ko piegādātāji, kuru gada apgrozījums nepārsniedz 350 000 000 EUR, veic visiem pircējiem, kas ir publiskas iestādes.

Šo direktīvu piemēro pārdošanas darījumiem, kuros vai nu piegādātājs, vai pircējs, vai abi veic uzņēmējdarbību Savienībā.

Šo direktīvu piemēro arī pakalpojumiem, ciktāl tas skaidri minēts 3. pantā, ko pircējs sniedz piegādātājam.

Šo direktīvu nepiemēro līgumiem starp piegādātājiem un patērētājiem.

3. Šo direktīvu piemēro piegādes līgumiem, kas noslēgti pēc to noteikumu piemērošanas dienas, ar kuriem transponē šo direktīvu saskaņā ar 13. panta 1. punkta otro daļu.

4. Piegādes līgumiem, kas noslēgti pirms dienas, kurā saskaņā ar 13. panta 1. punkta pirmo daļu publicē noteikumus, ar kuriem transponē šo direktīvu, atbilstību šai direktīvai nodrošina 12 mēnešu laikā pēc minētās publicēšanas dienas.

2. pants

Definīcijas

Šajā direktīvā piemēro šādas definīcijas:

- 1) "lauksaimniecības un pārtikas produkti" ir produkti, kas uzskaitīti LESD I pielikumā, kā arī produkti, kuri nav uzskaitīti minētajā pielikumā, bet ir pārstrādāti par pārtikas produktiem, izmantojot minētajā pielikumā uzskaitītos produktus;
- 2) "pircējs" ir jebkura fiziska vai juridiska persona, neatkarīgi no vietas, kurā minētā persona veic uzņēmējdarbību, vai jebkura publiska iestāde, kas Savienībā pērk lauksaimniecības un pārtikas produktus; termins "pircējs" var attiekties arī uz šādu fizisku vai juridisku personu grupu;
- 3) "publiska iestāde" ir valsts, reģionālās vai vietējās iestādes, publisko tiesību subjekti vai vienas vai vairāku šādu iestāžu vai viena vai vairāku šādu publisko tiesību subjektu veidotas apvienības;
- 4) "piegādātājs" ir jebkurš lauksaimniecības produktu ražotājs vai jebkura fiziska vai juridiska persona, kas neatkarīgi no vietas, kurā tie veic uzņēmējdarbību, pārdod lauksaimniecības un pārtikas produktus; termins "piegādātājs" var attiekties arī uz šādu lauksaimniecības produktu ražotāju grupu vai šādu fizisku vai juridisku personu grupu, piemēram, ražotāju organizācijām, piegādātāju organizācijām un šādu organizāciju apvienībām;
- 5) "ātrbojīgi lauksaimniecības un pārtikas produkti" ir lauksaimniecības un pārtikas produkti, kas pēc savām īpašībām vai attiecīgajā pārstrādes posmā var kļūt nederīgi pārdošanai 30 dienu laikā pēc to novākšanas, sagatavošanas vai pārstrādes.

3. pants

Negodīgas tirdzniecības prakses aizliegums

1. Dalībvalstis nodrošina, ka tiek aizliegti vismaz visi šādi negodīgas tirdzniecības prakses veidi:

a) pircējs maksā piegādātājam:

i) ja piegādes līgums paredz produktu regulāru piegādi:

- par ātrbojīgajiem lauksaimniecības un pārtikas produktiem – vēlāk nekā 30 dienu laikā pēc tam, kad beidzies piegāžu laikposms, par kuru ir vienošanās un kurā veiktas piegādes, vai vēlāk nekā 30 dienu laikā pēc dienas, kurā noteikta summa, kas jāmaksā par minēto piegāžu laikposmu, atkarībā no tā, kurš datums ir vēlāks,
- par citiem lauksaimniecības un pārtikas produktiem – vēlāk nekā 60 dienu laikā pēc tam, kad beidzies piegāžu laikposms, par kuru ir vienošanās un kurā veiktas piegādes, vai vēlāk nekā 60 dienu laikā pēc dienas, kurā noteikta summa, kas jāmaksā par minēto piegāžu laikposmu, atkarībā no tā, kurš datums ir vēlāks;

attiecībā uz maksājumu laikposmiem šā punkta nolūkos uzskata, ka piegāžu laikposmi, par kuriem ir vienošanās, jebkurā gadījumā nepārsniedz vienu mēnesi;

ii) ja piegādes līgums neparedz produktu regulāru piegādi:

- par ātrbojīgajiem lauksaimniecības un pārtikas produktiem – vēlāk nekā 30 dienu laikā pēc piegādes dienas vai vēlāk nekā 30 dienu laikā pēc dienas, kurā noteikta summa, kas jāmaksā, atkarībā no tā, kurš datums ir vēlāks,
- par citiem lauksaimniecības un pārtikas produktiem – vēlāk nekā 60 dienu laikā pēc piegādes dienas vai vēlāk nekā 60 dienu laikā pēc dienas, kurā noteikta summa, kas jāmaksā, atkarībā no tā, kurš datums ir vēlāks.

Neatkarīgi no šā apakšpunkta i) un ii) punkta, ja summu, kas jāmaksā, nosaka pircējs:

- samaksas termiņi, kas minēti i) punktā, sākas no brīža, kad beidzies piegāžu laikposms, par kuru ir vienošanās un kurā veiktas piegādes, un
 - samaksas termiņi, kas minēti ii) punktā, sākas no piegādes dienas;
- b) pircējs ātrbojīgu lauksaimniecības un pārtikas produktu pasūtījumus atceļ ar tik īsu termiņu, ka pamatoti nav sagaidāms, ka piegādātājs radīs alternatīvu veidu, kā realizēt vai izmantot minētos produktus; termiņu, kas ir mazāks nekā 30 dienas, vienmēr uzskata par īsu termiņu; dalībvalstis pietiekami pamatotos gadījumos konkrētām nozarēm var noteikt termiņus, kas ir īsāki nekā 30 dienas;
- c) pircējs lauksaimniecības un pārtikas produktu piegādes līgumā izdara vienas pusējas izmaiņas, kas attiecas uz lauksaimniecības un pārtikas produktu piedāvājuma vai piegādes biežumu, metodi, vietu, laiku vai apjomu, kvalitātes standartiem, maksājuma nosacījumiem vai cenu, vai attiecībā uz pakalpojumu sniegšanu, ciktāl tie ir nepārprotami minēti 2. punktā;
- d) pircējs pieprasa no piegādātāja maksājumus, kas nav saistīti ar piegādātāja lauksaimniecības un pārtikas produktu pārdošanu;
- e) pircējs prasa piegādātājam maksāt par lauksaimniecības un pārtikas produktu bojājumiem vai zudumiem vai abiem, kas notikuši pircēja telpās vai pēc tam, kad īpašumtiesības nodotas pircējam, ja šādi bojājumi vai zudumi nav radušies piegādātāja nolaidības vai vainas dēļ;
- f) pircējs atsakās rakstiski apstiprināt starp pircēju un piegādātāju noslēgta piegādes līguma noteikumus, par kuriem piegādātājs ir prasījis rakstisku apstiprinājumu; to nepiemēro, ja piegādes līgums attiecas uz produktiem, kas ražotāju organizācijas, tostarp kooperatīva, biedram ir jāpiegādā ražotāju organizācijai, kuras biedrs ir piegādātājs, ja minētās ražotāju organizācijas statūtos vai noteikumos un lēmumos, kas paredzēti minētajos statūtos vai pieņemti atbilstīgi minētajiem statūtiem, ir iekļauti noteikumi, kuru sekas ir tādas pašas kā piegādes līguma noteikumiem;
- g) pircējs nelikumīgi iegūst, izmanto vai izpauž piegādātāja komercnoslēpumus Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2016/943 (⁹) nozīmē;
- h) pircējs draud veikt vai veic komerciālus pretpasākumus pret piegādātāju, ja piegādātājs izlieto savas līgumā vai likumā noteiktās tiesības, tostarp, iesniedzot sūdzību izpildiestādēm vai izmeklēšanas laikā sadarbojoties ar izpildiestādēm;
- i) pircējs pieprasa kompensāciju no piegādātāja par izmaksām, kas saistītas ar klientu sūdzību izskatīšanu saistībā ar piegādātāja produktu pārdošanu, lai arī no piegādātāja puses nav nolaidības vai vainas.

Aizliegums, kas minēts pirmās daļas a) apakšpunktā, neskar:

- maksājumu kavējumu sekas un tiesiskās aizsardzības līdzekļus, kas noteikti Direktīvā 2011/7/ES, ko piemēro, atkāpjoties no minētajā direktīvā noteiktajiem samaksas termiņiem, uz šajā direktīvā paredzēto samaksas termiņu pamata,
- pircēja un piegādātāja iespēju vienoties par vērtības sadales klauzulu Regulas (ES) Nr. 1308/2013 172.a panta nozīmē.

(⁹) Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/943 (2016. gada 8. jūnijs) par zinātnības un darījumdarbības neizpaužamas informācijas (komercnoslēpumu) aizsardzību pret nelikumīgu iegūšanu, izmantošanu un izpaušanu (OV L 157, 15.6.2016., 1. lpp.).

Aizliegums, kas minēts pirmās daļas a) apakšpunktā, neskar maksājumus:

- ko pircējs veic piegādātājiem, ja šādi maksājumi notiek skolu apgādes programmas ietvaros, ievērojot Regulas (ES) Nr. 1308/2013 23. pantu,
- ko veic publiskās struktūras, kas sniedz veselības aprūpes pakalpojumus Direktīvas 2011/7/ES 4. panta 4. punkta b) apakšpunkta nozīmē,
- piegādes līgumos starp vīna ražošanai paredzētu vīnogu vai vīnogu misas piegādātājiem un to tiešajiem pircējiem, ar noteikumu:
 - i) ka konkrēta maksājumu kārtība pārdošanas darījumos ir iekļauta standartlīgumos, kurus dalībvalsts ir padarījusi par saistošiem, ievērojot Regulas (ES) Nr. 1308/2013 164. pantu, pirms 2019. gada 1. janvāra, un ka dalībvalstis no minētās dienas šo standartlīgumu piemērošanas paplašināšanu ir atjauninājušas bez nekādām būtiskām izmaiņām maksājumu noteikumos par sliktu vīnogu vai vīnogu misas piegādātājiem; un
 - ii) ka piegādes līgumi starp vīna ražošanai paredzēto vīnogu vai vīnogu misas piegādātājiem un to tiešajiem pircējiem ir daudzgaļu līgumi vai kļūst par daudzgaļu līgumiem.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka tiek aizliegti vismaz visi šādi negodīgas tirdzniecības prakses veidi, izņemot tad, ja tie ir iepriekš skaidri un nepārprotami paredzēti piegādes līgumā vai jebkādā turpmākā līgumā starp piegādātāju un pircēju:

- a) pircējs atgriež piegādātājam nepārdotus lauksaimniecības un pārtikas produktus, nesamaksājot par minētajiem nepārdotajiem produktiem vai nesamaksājot par to iznīcināšanu, vai par abiem;
- b) piegādātājam tiek pieprasīts maksājums kā nosacījums lauksaimniecības un pārtikas produktu glabāšanai, izvietojšanai vai iekļaušanai sortimentā vai tam, lai šādus produktus darītu pieejamus tirgū;
- c) pircējs pieprasa piegādātājam uzņemties visas vai daļu no izmaksām, kas saistītas ar atlaidēm lauksaimniecības un pārtikas produktiem, kurus pircējs pārdod produktu veicināšanai;
- d) pircējs pieprasa piegādātājam maksāt par pircēja veikto lauksaimniecības un pārtikas produktu reklāmu;
- e) pircējs pieprasa piegādātājam maksāt par pircēja pārdoto lauksaimniecības un pārtikas produktu tirgvedību;
- f) pircējs pieprasa piegādātājam maksāt par personālu, kas iekārto telpas, kuras izmanto piegādātāja produktu pārdošanai.

Dalībvalstis nodrošina, ka tiek aizliegti pirmās daļas c) apakšpunktā minētie tirdzniecības prakses veidi, izņemot tad, ja pircējs pirms veicināšanas, kuru uzsāk pircējs, norāda veicināšanas laikposmu un lauksaimniecības un pārtikas produktu gaidāmo daudzumu, kas pasūtāmi par atlaides cenu.

3. Ja 2. punkta pirmās daļas b), c), d), e) vai f) apakšpunktā minētajās situācijās pircējs pieprasa maksājumu, tad pircējs pēc piegādātāja pieprasījuma sniedz piegādātājam rakstisku aplēsi par maksājumu par vienu vienību vai kopējo maksājumu, izvēloties piemērotāko, un, ciktāl tas skar 2. punkta pirmās daļas b), d), e) vai f) apakšpunktā minētās situācijas, piegādātājam sniedz arī rakstisku aplēsi par izmaksām un minētās aplēses pamatojumu.

4. Dalībvalstis nodrošina, ka 1. un 2. punktā noteiktie aizliegumi ir prevalējošas imperatīvas normas, kuras ir piemērojamas ikvienai minēto aizliegumu darbības jomā esošai situācijai neatkarīgi no tiesību aktiem, ko citkārt piemērotu starp pusēm noslēgtajam piegādes līgumam.

4. pants

Norīkotās izpildiestādes

1. Katra dalībvalsts norīko vienu vai vairākas iestādes, kas valsts līmenī panāk 3. pantā paredzēto aizliegumu izpildi ("izpildiestāde"), un par minēto norīkošanu informē Komisiju.

2. Ja dalībvalsts savā teritorijā norīko vairāk nekā vienu izpildiestādi, tā norīko vienu centrālo kontaktpunktu sadarbībai starp izpildiestādēm un sadarbībai ar Komisiju.

5. pants

Sūdzības un konfidencialitāte

1. Piegādātāji var iesniegt sūdzības vai nu tās dalībvalsts izpildiestādei, kurā piegādātājs veic uzņēmējdarbību, vai tās dalībvalsts izpildiestādei, kurā veic uzņēmējdarbību pircējs, kas tiek turēts aizdomās par iesaistīšanos aizliegtā tirdzniecības praksē. Izpildiestāde, kurai sūdzība ir adresēta, ir kompetenta panākt, ka tiek ievēroti 3. pantā noteiktie aizliegumi.
2. Ražotāju organizācijām, citām piegādātāju organizācijām un šādu organizāciju apvienībām, ja to biedri uzskata, ka tos skar kāds aizliegts tirdzniecības prakses veids, pēc viena vai vairāku savu biedru lūguma vai attiecīgā gadījumā pēc tām piederošo organizāciju viena vai vairāku biedru lūguma ir tiesības iesniegt sūdzību. Citām organizācijām, kam ir likumīga interese pārstāvēt piegādātājus, ir tiesības pēc piegādātāja lūguma un minētā piegādātāja interesēs iesniegt sūdzību, ar noteikumu, ka šādas organizācijas ir neatkarīgas bezpeļņas juridiskas personas.
3. Dalībvalstis nodrošina, ka gadījumā, ja sūdzības iesniedzējs to pieprasa, izpildiestāde veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai pienācīgi aizsargātu sūdzības iesniedzēja vai 2. punktā minēto biedru vai piegādātāju identitāti un lai pienācīgi aizsargātu jebkādu citu informāciju, par kuru sūdzības iesniedzējs uzskata, ka šādas informācijas izpaušana kaitētu sūdzības iesniedzēja vai minēto biedru vai piegādātāju interesēm. Sūdzības iesniedzējs norāda visu informāciju, kurai tas prasa konfidencialitāti.
4. Dalībvalstis nodrošina, ka izpildiestāde, kas saņēmusi sūdzību, saprātīgā laikposmā pēc sūdzības saņemšanas informē sūdzības iesniedzēju par to, kā tā ir iecerējusi reaģēt uz sūdzību.
5. Dalībvalstis nodrošina, ka tad, ja izpildiestāde uzskata, ka nav pietiekama pamata, lai uz sūdzības pamata rīkotos, tā saprātīgā laikposmā pēc sūdzības saņemšanas informē sūdzības iesniedzēju par tā iemesliem.
6. Dalībvalstis nodrošina, ka tad, ja izpildiestāde uzskata, ka ir pietiekams pamats, lai uz sūdzības pamata rīkotos, tā saprātīgā laikposmā uzsāk, veic un izbeidz izmeklēšanu par sūdzību.
7. Dalībvalstis nodrošina, ka tad, ja izpildiestāde konstatē, ka pircējs ir pārkāpis 3. pantā minētos aizliegumus, tā pieprasa pircējam izbeigt aizliegto tirdzniecības praksi.

6. pants

Izpildiestāžu pilnvaras

1. Dalībvalstis nodrošina, ka katrai no to izpildiestādēm ir nepieciešamie resursi un zināšanas savu pienākumu pildīšanai, un piešķir tai šādas pilnvaras:
 - a) pilnvaras uzsākt un veikt izmeklēšanu pēc savas iniciatīvas vai uz sūdzības pamata;
 - b) pilnvaras pieprasīt pircējiem un piegādātājiem sniegt visu informāciju, kas ir vajadzīga, lai veiktu izmeklēšanu par aizliegto tirdzniecības praksi;
 - c) pilnvaras veikt nepieteiktas inspekcijas uz vietas izmeklēšanas ietvaros un saskaņā ar valsts tiesību aktiem un procedūrām;
 - d) pilnvaras pieņemt lēmumus, ar ko konstatē 3. pantā noteikto aizliegumu pārkāpumu un pieprasa pircējam izbeigt aizliegto tirdzniecības praksi; iestāde var atturēties pieņemt šādu lēmumu, ja minētais lēmums radītu risku, ka var tikt atklāta sūdzības iesniedzēja identitāte, vai radītu risku, ka tiek izpausta jebkāda cita informācija, kuras izpaušana pēc sūdzības iesniedzēja ieskatiem kaitētu tā interesēm, un ar noteikumu, ka sūdzības iesniedzējs minēto informāciju ir norādījis saskaņā ar 5. panta 3. punktu;
 - e) pilnvaras noteikt vai ierosināt procedūras, lai pārkāpuma izdarītājam uzliktu naudassodus un citus vienlīdz efektīvus sodus, un pagaidu noregulējumu saskaņā ar valsts noteikumiem un procedūrām;
 - f) pilnvaras regulāri publicēt savus lēmumus, kas pieņemti saskaņā ar d) un e) apakšpunktu.

Sodi, kas minēti e) apakšpunktā ir iedarbīgi, samērīgi un atturoši, ņemot vērā pārkāpuma būtību, ilgumu, atkārtēšanos un smagumu.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka 1. punktā minēto pilnvaru īstenošanā tiek ievērotas pienācīgas garantijas attiecībā uz aizstāvības tiesībām saskaņā ar vispārējiem Savienības tiesību aktu principiem un Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, tostarp tad, ja sūdzības iesniedzējs pieprasa nodrošināt informācijas konfidencialitāti saskaņā ar 5. panta 3. punktu.

7. pants

Strīdu alternatīva izšķiršana

Neskarot piegādātāju tiesības iesniegt sūdzības saskaņā ar 5. pantu un izpildiestāžu pilnvaras saskaņā ar 6. pantu, dalībvalstis var veicināt efektīvu un neatkarīgu strīdu alternatīvas izšķiršanas mehānismu, piemēram, mediācijas, brīvprātīgu izmantošanu, lai izšķirtu strīdus starp piegādātājiem un pircējiem saistībā ar pircēja izmantoto negodīgo tirdzniecības praksi.

8. pants

Izpildiestāžu sadarbība

1. Dalībvalstis nodrošina, ka izpildiestādes efektīvi sadarbojas savā starpā un ar Komisiju un ka tās cita citai sniedz savstarpēju palīdzību izmeklēšanā, kam ir pārrobežu dimensija.

2. Izpildiestādes vismaz reizi gadā sanāk sanāksmē, lai apspriestu šīs direktīvas piemērošanu, pamatojoties uz 10. panta 2. punktā minētajiem gada ziņojumiem. Izpildiestādes apspriež paraugpraksi, jaunus gadījumus un jaunākās norises negodīgas tirdzniecības prakses jomā lauksaimniecības un pārtikas ķēdē un apmainās ar informāciju, jo īpaši par īstenošanas pasākumiem, ko tās ir pieņēmušas saskaņā ar šo direktīvu, un par to izpildes panākšanu. Izpildiestādes var pieņemt ieteikumus nolūkā veicināt šīs direktīvas konsekvētu piemērošanu un uzlabot izpildes pasākumus. Komisija veicina minētās sanāksmes.

3. Komisija izveido un pārvalda tīmekļa vietni, kas nodrošina informācijas apmaiņu starp izpildiestādēm un Komisiju, jo īpaši attiecībā uz ikgadējām sanāksmēm. Komisija izveido publisku tīmekļa vietni, kurā tiek sniegta norīkoto izpildiestāžu kontaktinformācija un saites uz dalībvalstu izpildiestāžu vai citu iestāžu tīmekļa vietnēm, kurās tiek sniegta informācija par 13. panta 1. punktā minētajiem pasākumiem, ar ko transponē šo direktīvu.

9. pants

Valsts noteikumi

1. Lai nodrošinātu augstāku aizsardzības līmeni, dalībvalstis var saglabāt vai ieviest tādus noteikumus ar mērķi apkarot negodīgu tirdzniecības praksi, kuri ir stingrāki nekā šajā direktīvā paredzētie noteikumi, ar noteikumu, ka šādi valsts noteikumi ir saderīgi ar noteikumiem par iekšējā tirgus darbību.

2. Šī direktīva neskar valsts noteikumus, kuri ir vērsti uz tādas negodīgas tirdzniecības prakses apkarošanu, kas nav šīs direktīvas darbības jomā, ar noteikumu, ka šādi noteikumi ir saderīgi ar noteikumiem par iekšējā tirgus darbību.

10. pants

Ziņošana

1. Dalībvalstis nodrošina, ka izpildiestādes publicē gada ziņojumu par savām darbībām, kas ietilpst šīs direktīvas darbības jomā, kurā *inter alia* norāda saņemto sūdzību skaitu un uzsākto vai izbeigto izmeklēšanu skaitu iepriekšējā gada laikā. Par katru izbeigto izmeklēšanu ziņojumā ietver kopsavilkumu par izmeklēšanas būtību, rezultātu un attiecīgā gadījumā pieņemto lēmumu, ievērojot 5. panta 3. punktā paredzētās konfidencialitātes prasības.

2. Līdz katra gada 15. martam dalībvalstis Komisijai nosūta ziņojumu par negodīgu tirdzniecības praksi starpuzņēmumu attiecībās lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē. Minētajā ziņojumā jo īpaši iekļauj visus attiecīgos datus par šajā direktīvā paredzēto noteikumu piemērošanu un to izpildes panākšanu iepriekšējā gadā attiecīgajā dalībvalstī.

3. Komisija var pieņemt īstenošanas aktus, ar kuriem paredz:
 - a) noteikumus par informāciju, kas ir vajadzīga 2. punkta piemērošanai;
 - b) kārtību tās informācijas pārvaldībai, kura dalībvalstīm jāsūta Komisijai, un noteikumus par šādas informācijas saturu un formu;
 - c) kārtību, kādā informāciju un dokumentus nosūta vai dara pieejamus dalībvalstīm, starptautiskām organizācijām, kompetentajām iestādēm trešās valstīs vai sabiedrībai, nodrošinot personas datu aizsardzību un lauksaimniecības produktu ražotāju un uzņēmumu likumīgās intereses uz savu komercnoslēpumu aizsardzību.

Minētos īstenošanas aktus pieņem saskaņā ar pārbaudes procedūru, kas minēta 11. panta 2. punktā.

11. pants

Komiteju procedūra

1. Komisijai palīdz Lauksaimniecības tirgu kopīgās organizācijas komiteja, kas izveidota ar Regulas (ES) Nr. 1308/2013 229. pantu. Minētā komiteja ir komiteja Regulas (ES) Nr. 182/2011 nozīmē.
2. Ja ir atsauce uz šo punktu, piemēro Regulas (ES) Nr. 182/2011 5. pantu.

12. pants

Novērtēšana

1. Līdz 2025. gada 1. novembrim Komisija veic šīs direktīvas pirmo izvērtējumu un par minētā izvērtējuma galvenajiem konstatējumiem sniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei, kā arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai. Šādam ziņojumam vajadzības gadījumā pievieno tiesību aktu priekšlikumus.
2. Minētajā ziņojumā novērtē vismaz:
 - a) to pasākumu efektivitāti, kas īstenoti valsts līmenī ar mērķi apkarot negodīgu tirdzniecības praksi lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēdē;
 - b) kompetento izpildiestāžu sadarbības efektivitāti un vajadzības gadījumā apzina veidus, kā minēto sadarbību uzlabot.
3. Komisija 1. punktā minēto ziņojumu balsta uz 10. panta 2. punktā minētajiem gada ziņojumiem. Vajadzības gadījumā Komisija var dalībvalstīm pieprasīt papildu informāciju, tostarp informāciju par valsts līmenī īstenoto pasākumu efektivitāti un sadarbības un savstarpējās palīdzības efektivitāti.
4. Līdz 2021. gada 1. novembrim Komisija sniedz starpposma ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei, kā arī Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par šīs direktīvas transponēšanas un īstenošanas stāvokli.

13. pants

Transponēšana

1. Dalībvalstis līdz 2021. gada 1. maijam pieņem un publicē normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības. Tās nekavējoties dara Komisijai zināmu minēto aktu tekstu.

Tās piemēro minētos noteikumus no 2021. gada 1. novembra.

Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu vai šādu atsauci pievieno to oficiālai publikācijai. Dalībvalstis nosaka, kā izdarāma šāda atsauce.

2. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus to tiesību aktu galvenos noteikumus, ko tās pieņem jomā, uz kuru attiecas šī direktīva.

*14. pants***Stāšanās spēkā**

Šī direktīva stājas spēkā piektajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

*15. pants***Adresāti**

Šī direktīva ir adresēta dalībvalstīm.

Strasbūrā, 2019. gada 17. aprīlī

Eiropas Parlamenta vārdā –
priekšsēdētājs
A. TAJANI

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs
G. CIAMBA
